

ЗАНЯТТЯ № 14

Тема: Розпитування та огляд пацієнтів із захворюваннями органів травлення. Пальпація живота.

1. Актуальність теми:

Актуальність теми: Захворювання шлунково-кишкового тракту на сьогоднішній день розповсюджена патологія, яка спостерігається у людей різних вікових груп. Вони мають переважно хронічний рецидивуючий перебіг і часто призводять до втрати працездатності, інвалідності, чи навіть передчасної смерті. Не викликає сумніву важливість ранньої, своєчасної та правильної діагностики численних захворювань шлунково-кишкового тракту для здійснення правильного їх лікування та покращення безпосередніх і віддалених результатів терапії. Розпитування та об'єктивні методи обстеження хворого, такі як загальний і детальний огляд, пальпація живота займають важливе місце у діагностичному процесі патології травного тракту за умови достатньо уважного, послідовного та детального їх проведення. Літературні дані та багатий клінічний досвід свідчать, що на підставі розпитування та об'єктивного обстеження, проведених за вищезгаданими правилами, нерідко можна діагностувати хворобу. Поверхнева та, особливо, глибока методична ковзна пальпація живота – метод, розроблений вітчизняними вченими, мають велику інформативність для діагностики захворювань травної системи. Досконале оволодіння поверхневою та глибокою методичною ковзною пальпацією живота, перкусією та аускультациєю є необхідним для лікаря-спеціаліста будь-якого профілю.

2. Навчальні цілі заняття:

Знати:

- фізіологію травлення;
- методику збирання анамнезу;
- особливості розпитування хворих із захворюваннями травного каналу;
- скарги хворих із патологією стравоходу, шлунка, 12-палої кишки, тонкої та товстої кишок;
- методику проведення загального та детального огляду;
- діагностичне значення огляду ротової порожнини та живота;
- клінічну топографію передньої черевної стінки;
- проекцію органів черевної порожнини на передню черевну стінку;
- діагностичне значення пальпації живота;
- методи пальпації живота;
- правила і техніку проведення поверхневої пальпації живота;

- методи виявлення асцити
- методику проведення глибокої методичної ковзної пальпації живота за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска;
- методику й діагностичне значення перкусії живота;
- діагностичне значення аускультації живота.

Вміти:

- зібрати анамнез у хворих з патологією органів травного каналу;
- деталізувати основні скарги хворих за наявності патології стравоходу, шлунка, 12-палої кишки, тонкої та товстої кишки;
- виявляти можливий вплив на хворого шкідливих професійно-виробничих чинників, нераціонального харчування, шкідливих звичок;
- проводити загальний огляд хворого з патологією шлунково-кишкового каналу;
- проводити огляд порожнини рота та живота;
- проводити поверхневу пальпацію живота
- провести глибоку методичну ковзну пальпацію живота за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска.

Оволодіти:

- методикою розпитування хворих з патологією органів травного каналу;
- навичками виявляння під час огляду хворого симптомів захворювань травного каналу;
- навичками проведення поверхневої пальпації живота;
- навичками визначення асцити (перкусія живота, симптом флюктуації)
- навичками глибокої методичної ковзної пальпації живота за методом В.П. Образцова–М.Д. Стражеска.

3. Виховна ціль: полягає у формуванні у майбутнього спеціаліста високої професійної майстерності, уважності, високої відповідальності, основ медичної етики й деонтології. На занятті підкреслюється вагомий вклад вітчизняних вчених у розвиток гастроентерології (В.П.Образцова, М.Д.Стражеска, Ю.І.Децика, Є.М.Нейка, А.П.Пелешука). Крім того, підкреслюється важливість виховання в молодому спеціалісті уважності, спостережливості, а також здатності до аналітичного мислення під час обстеження хворого, зокрема під час огляду хворого з патологією травного каналу. Оскільки хвороби з патологією шлунково-кишкового каналу найчастіше зумовлені

шкідливими звичками та нерациональним харчуванням, на занятті неодноразово наголошується важливість дотримання здорового способу життя та раціонального харчування для їх первинної та вторинної профілактики. Крім того, на занятті підкреслюється важливість дотримання конкретних засад медичної етики й деонтології стосовно пальпації живота.

4. Міждисциплінарна інтеграція:

Попередні дисципліни:

- нормальна анатомія;
- нормальна фізіологія;
- патологічна анатомія;
- патологічна фізіологія;
- топографічна анатомія;
- медична психологія.

Наступні дисципліни:

- внутрішня медицина;
- педіатрія;
- сімейна медицина;
- поліклінічна справа.

Внутрішньопредметна інтеграція:

- матеріал теми використовується під час вивчення синдромів захворювань внутрішніх органів.

5. Зміст теми заняття:

1. Основні скарги хворих із захворюваннями стравоходу:
 - 1.1. Дисфагія.
 - 1.2. Біль за грудиною.
 - 1.3. Стравохідне блювання.
 - 1.4. Кровотеча зі стравоходу.
2. Основні скарги хворих із захворюваннями шлунка і 12-палої кишки:
 - 2.1. Біль в епігастральній ділянці.
 - 2.2. Печія.
 - 2.3. Відрижка.
 - 2.4. Нудота.
 - 2.5. Блювання.
 - 2.6. Зміни смаку та апетиту.

- 2.7. Чорні дьогтеподібні випорожнення.
3. Основні скарги хворих із захворюваннями кишок:
 - 3.1. Біль у животі.
 - 3.2. Метеоризм.
 - 3.3. Бурчання.
 - 3.4. Пренос та закреп.
 - 3.5. Кров у калі.
4. Особливості анамнезу за наявності патології окремих відділів травного тракту.
5. Анамнез життя у хворих з патологією травного каналу.
6. Загальний огляд хворого з патологією органів травного каналу.
7. Огляд ротової порожнини.
8. Огляд живота.
9. Клінічна топографія передньої черевної стінки.
10. Проекція органів черевної порожнини на передню стінку живота.
11. Поверхнева пальпація живота.
 - 11.1. Визначення болючості.
 - 11.2. Визначення подразнення очеревини (симптом Боткіна–Блюмберга) , м'язового захисту.
 - 11.3. Визначення розходження м'язів передньої черевної стінки.
 - 11.4. Виявлення гриж і великих пухлин.
12. Виявлення асцити.
13. Глибока методична ковзна пальпація живота за методом Образова–Стражеска.
 - 13.1. Чотири моменти пальпації.
 - 13.2. Послідовність пальпації травного каналу.
 - 13.3. Діагностичні можливості глибокої пальпації живота.

6. План та організаційна структура заняття:

Підготовчий етап (10 % часу)

1. Організація заняття.
2. Визначення навчальних цілей та їх мотивація.
3. Контроль вихідного рівня знань.

Основний етап (75 % часу)

1. У навчальній кімнаті викладач на підбраному хворому із захворюванням органів травного каналу демонструє студентам методику проведення його розпитування, методику проведення огляду ротової порожнини, живота. Крім того, у навчальній кімнаті викладач на одному із студентів демонструє методику проведення поверхневої та глибокої методичної ковзної пальпації живота за методом Образова–Стражеска.

2. Відпрацювання студентами один на одному практичних навичок з огляду ротової порожнини, живота, поверхневої та глибокої методичної ковзної пальпації живота (у навчальній кімнаті).

3. У палатах викладач демонструє студентам хворих з різними захворюваннями травного каналу.

4. Самостійна робота студентів у палатах: збирання анамнезу у хворих з патологією шлунково-кишкового каналу, проведення їх загального і детального огляду, огляду ротової порожнини, живота, поверхнева та глибока пальпація живота. Крім цього проводиться обстеження дихальної та серцево-судинної систем.

5. Нагромадження й аналіз інформації про пацієнта.

6. Записування отриманих даних дослідження у відповідній послідовності у зошит для практичних занять.

7. Розбір результатів самостійної роботи студентів.

Студенти доповідають викладачу у присутності всієї групи дані обстеження хворого, відзначаючи патологічні відхилення від норми.

Заключний етап (15 % часу)

Контроль і корекція рівня професійних вмінь і навичок.

Контрольні питання:

1. Перерахуйте основні скарги хворих із захворюваннями стравоходу.
2. Що таке дисфагія і які її різновиди?
3. Що мається на увазі під поняттям диспептичні розлади?
4. Які особливості болю, що виникає у зв'язку з патологією шлунку?
5. Відмінності болю за наявності виразкової хвороби шлунку і 12-палої кишки.
6. Про що можуть свідчити зміни апетиту у хворого?
7. Коли буває відрижка стухлим?
8. Яка основна причина печії?
9. Що таке зригування?
10. Що таке блювання?
11. Яке буває блювання за механізмом виникнення?
12. Які особливості блювання центрального походження?
13. Які особливості блювання гематогенно-токсичного походження?
14. Коли буває блювання їжею, спожитою 1-2 і більше днів тому?
15. Коли спостерігається ранкове блювання кислим вмістом?
16. Як відрізнити кровотечу з шлунка від кровотечі зі стравоходу та легеневої?
17. Які причини проносу?

18. Які причини виникнення запору?
19. Що таке мелена?
20. Що потрібно деталізувати у разі блювоти у хворого?
21. Топографія передньої черевної стінки.
22. Про що свідчить наявність метеоризму у хворого?
23. Що таке бурчання в животі?
24. Коли виникає бурчання в животі?
25. Діагностичне значення симптому блювання “кавовою гуцею”.
26. Що таке тенезми і про що свідчить їх поява?
27. Унаслідок чого виникає калове блювання?
28. Які зміни можна виявити у хворих з патологією травного каналу під час загального огляду?
29. Які зміни шкіри можуть зустрічатися у хворих з патологією травного каналу?
30. Які симптоми можна виявити під час огляду ротової порожнини?
31. Які зміни можна виявити під час огляду язика?
32. Діагностичне значення огляду живота.
33. Участь живота в акті дихання.
34. Про що свідчать зміни обличчя у хворого типу facies Hippocratica?
35. Про що свідчить збільшення живота в об’ємі?
36. Коли буває випинання пупка?
37. Про що свідчить видима перистальтика та антиперистальтика?
38. Топографія передньої черевної стінки.
39. Методика проведення поверхневої пальпації живота.
40. Які основні вимоги до поверхневої пальпації живота?
41. Діагностичне значення поверхневої пальпації живота.
42. Про що свідчать асиметричні локальні випинання живота?
43. Про що може свідчити втягнутий живіт?
44. У яких випадках визначається шум плескоту в епігастральній ділянці?
45. Які методи визначення наявності вільної рідини в черевній порожнині?
46. Що таке феномен флуктуації?
47. У якій послідовності проводиться глибока методична ковзна пальпація живота за Образцовим–Стражеском?
48. Які Ви знаєте чотири моменти глибокої методичної ковзної пальпації живота?
49. Пальпація сигмоподібної кишки.
50. Методика пальпації сліпої кишки.
51. Як пальпувати кінцеву частину клубової кишки?

52. Як пальпувати поперечно-ободову кишку?
53. Методика пальпації великої кривизни шлунка.
54. Методика пальпації воротаря.

Підведення викладачем підсумків заняття.

Домашня самопідготовка:

1. Фізіологія травлення.
2. Особливості анамнезу хворих з патологією органів травного каналу.
3. Основні скарги хворих із захворюваннями органів травного каналу та їх деталізація.
4. Деталізація анамнезу захворювання.
5. Анамнез життя у хворих з патологією органів травного каналу.
6. Загальний огляд хворого з патологією травного каналу.
7. Методика проведення огляду ротової порожнини.
8. Огляд живота та його діагностичне значення.
9. Діагностичне значення пальпації живота.
10. Методика і техніка поверхневої пальпації живота.
11. Схематичне замальовування у зошиті для практичних занять топографії передньої черевної стінки та проекції на неї органів черевної порожнини.
12. Глибока методична ковзна пальпація живота за Образцовим–Стражеском.

Література:

1. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 5-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – С. 282–298, 310–312, 332–336.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 3-е вид., виправл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – С. 282–298, 310–312, 332–336.
3. Основи внутрішньої медицини: Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Яворський О.Г., Нейко Є.М. та ін.; за ред. проф. О.Г. Яворського. – 2-е вид.– К.: Здоров'я, 2004. – С.261–272, 277–279, 280–288, 303–309.
4. Яворський О.Г., Ющик Л.В. Пропедевтика внутрішніх хвороб у запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я, 2003. – 383–438, 440–443 пит. (травна система).
5. Пропедевтика внутрішніх хвороб /Децик Ю.І., Нейко Є.М., Пиріг Л.А. та ін.; за ред. проф. Ю.І. Децика.– К.: Здоров'я, 2000. – С.256–268, 274–276. 277–285, 302–308.
6. Яворський О.Г. Навчальний DVD-фільм «Пальпація, перкусія, аускультация». Українською й англійською мовами. – 2005.

7. Яворський О.Г. Схема історії хвороби (для студентів III курсу). – Львів, 1992. – 16 с.